

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Městský soud v Praze rozhodl v senátě složeném z předsedkyně senátu JUDr. Naděždy Řehákové a soudkyň JUDr. Ivanky Havlíkové a Mgr. Ing. Silvie Svobodové ve věci

žalobkyně: **L. T., nar. X,**
zastoupená advokátem JUDr. Danielelem Bartoněm, LL.M., Ph.D.
sídlem Ječná 505/2, 120 00 Praha 2

proti
žalovanému: **Ministerstvo spravedlnosti**
sídlem Vyšehradská 424/16, 128 00 Praha 2

o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 12. 1. 2021, č. j. MSP-218/2019-ODSK-OTC/16

takto:

- I. Rozhodnutí ministerstva spravedlnosti ze dne 12. 1. 2021, č. j. MSP-218/2019-ODSK-OTC/16, se zrušuje a věc se vrací žalovanému k dalšímu řízení.
- II. Žalovaný je povinen zaplatit žalobkyni náklady řízení ve výši 8 228 Kč do 1 měsíce od právní moci rozsudku k rukám právního zástupce žalobkyně JUDr. Daniela Bartoně, LL.M., Ph.D., advokáta.

I. Předmět řízení

1. Žalobkyně se žalobou podanou k Městskému soudu v Praze domáhala zrušení rozhodnutí žalovaného uvedeného v záhlaví tohoto rozsudku, kterým žalovaný rozhodl o žádosti žalobkyně o poskytnutí peněžité pomoci obětem trestné činnosti ve výši 100 000 Kč podle § 28 odst. 2 zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů (zákon o obětech trestných činů), dále jen „zákon o obětech“, doručené žalovanému dne 3. 9. 2019 tak, že se žádost žalobkyně pro nesplnění podmínek dle § 24 odst. 1 písm. b), odst. 3 a § 24 odst. 1 písm. a), odst. 2 zákona o obětech zamítá.

Shodu s prvopisem potvrzuje V. B.

II. Napadené rozhodnutí

2. Žalovaný v napadeném rozhodnutí shrnul, že dle rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 15. 3. 2019, č. j. 3 T 1/2019-516, žalobkyně byla pachatelem násilím donucena k pohlavnímu styku, přičemž soud posoudil jednání pachatele jako zločin znásilnění dle § 185 odst. 1, odst. 2 písm. a), odst. 3 písm. a) trestního zákoníku. Dle rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 16. 7. 2019, sp. zn. 10 To 46/2019, pachateli byla uložena povinnost uhradit žalobkyni nemajetkovou újmu ve výši 100 000 Kč. Ze znaleckého posudku v oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie, ze dne 20. 9. 2018, lze psychický stav žalobkyně hodnotit jako deprivaci, psychické a emoční zanedbání a tzv. syndrom CAN (*child abuse and neglect* – týrané a zneužívané dítě), kdy hlavním symptomem je regrese a naučená bezmoc. Stav žalobkyně lze dle znalců hodnotit jako trvalé a závažné ublížení na zdraví, a bude-li prokázáno sexuální zneužití, pak se podílí na psychickém stavu žalobkyně mírou podstatnou.
3. Žalovaný uvedl, že dle právní kvalifikace trestného činu soud u žalobkyně neshledal těžkou újmu na zdraví, a tak dle žalovaného žalobkyně nenaplnila podmínky dle § 24 odst. 1 písm. b), odst. 3 zákona o obětech. Žalovaný uvedl, že nemůže přijmout prameny v podobě zpráv Dětského krizového centra a svědecké výpovědi jako způsobilé důkazy, neboť újmu na zdraví je dle § 31 odst. 3 zákona o obětech nutno prokázat lékařskými zprávami. Žalovaný tak měl při svém rozhodování, co se týče relevantních lékařských zpráv, k dispozici pouze znalecké posudky z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie, které však nijak neprokázaly konkrétní způsob, intenzitu či délku znesnadnění obvyklého způsobu života. Žalovaný tudíž nemohl uzavřít ani to, že by žalobkyni bylo způsobeno ublížení na zdraví dle § 24 odst. 2 zákona o obětech trestných činů. Ze znaleckého posudku navíc plyne, že dle znalců „je obtížné posoudit následky na psychice způsobené možným sexuálním zneužíváním strýcem žadatelky a problematickým výchovným prostředím“, když „chování a projevy žadatelky lze vysvětlit chyběním bezpečné osoby, disociací a psychologickými obrannými mechanismy odštěpení traumatických zážitků“. Dle žalovaného tak nebyla prokázána příčinná souvislost mezi jednáním pachatele a psychickým stavem žalobkyně.

III. Žaloba

4. Žalobkyně v žalobě uvedla, že je obětí zvláště závažného zločinu znásilnění, kterého se na ní dopustil pachatel, její strýc, v přesně nezjištěné době od září 2016 do března 2018. Uvedenými jednáními pachatele byla dle Vrchního soudu v Praze ohrožena osobnost žalobkyně, vážně narušena její tělesná integrita a zasažena nejintimnější složka její osobnosti v období útlého dětství. Trauma způsobené žalobkyni vyžadovalo a bude vyžadovat psychoterapeutickou péči. Žalobkyně tak měla za to, že naplňuje hlavní účely poskytnutí peněžité pomoci.
5. V první žalobní námitce žalobkyně namítla rozsah vázanosti žalovaného závěry orgánů činných v trestním řízení. Namítla, že žalovaný bez dalšího zkoumání uzavřel, že žalobkyně nenaplnila podmínky dle § 24 odst. 1 písm. b) zákona o obětech trestných činů, protože soud do právní kvalifikace daného trestného činu nezahrnul kvalifikovanou skutkovou podstatu zohledňující těžkou újmu na zdraví žalobkyně. Uvedená úvaha žalovaného však dle žalobkyně odporuje judikatuře a nezohledňuje realitu práce orgánů činných v trestním řízení, které se v praxi s ohledem na zásadu hospodárnosti zpravidla spokojí se stanovením jedné nejzávažnější kvalifikace. K rozšíření kvalifikace o § 185 odst. 3 písm. c) trestního zákoníku nedošlo zřejmě proto, že z pohledu orgánů činných v

trestním řízení šlo o práci, která by pro účely řízení neměla přínos. Trestný čin znásilnění v sobě přitom zpravidla zahrnuje právě i ublížení na zdraví.

6. V *druhé žalobní námitce* žalobkyně namítla nesprávné a nepřezkoumatelné zhodnocení ublížení na zdraví žalobkyně. O tom, že u žalobkyně došlo k podstatnému zhoršení psychických funkcí, svědčí znalecký posudek o jejím duševním stavu, dle něhož celkový psychický stav žalobkyně lze hodnotit jako deprivaci, zanedbání psychické a emoční, a syndrom CAN (*child abuse and neglect* – týrané a zneužívané dítě), kde hlavním symptomem je regrese a naučená bezmoc. Stav lze hodnotit jako ublížení na zdraví, trvalé a závažné. Dle znalců u žalobkyně došlo k disociaci, tj. odštěpení paměťové stopy traumatické události; jde o obranný mechanismus, který chrání psychiku, aby se nezhroutila. To, že vzpomínky na traumatickou událost nejsou v aktivní paměti, neznamená, že by na psychické funkce neměly vliv; právě naopak, z dlouhodobého hlediska je disociace spojována se snížením schopnosti psychického fungování a přizpůsobení jedince. Dle zpráv Dětského krizového centra a svědecké výpovědi spočíval zhoršený zdravotní stav žalobkyně ve zvýšené únavě, neklidu, nejistotě, dysforii, úzkosti, sklíčenosti, staženosti, celkovém útlumu, sníženém sebehodnocení a ztíženém navazování a udržování mezilidských vztahů. Z výsledků týkající se života žalobkyně ve škole byla zřejmá omezení, kdy žalobkyně nemohla cvičit z důvodů bolesti břicha a kdy žalobkyně byla vzteklá, brečela, nechtěla se učit, ve škole si stěžovala na bolesti břicha atd. Ze znaleckého posudku, výsledku znalce a výsledku Mgr. X bylo zřejmé, že disociace se u žalobkyně projevovaly odpojením od emocí, odpojením od celé doby spojené s traumatem a naučenou bezmocí. Neschopnost normálním způsobem prožívat emoce a amnézie ohledně nedávné části života nezanedbatelným způsobem narušovaly soužití žalobkyně s ostatními lidmi, a znesnadňovaly tak její obvyklý způsob života. Naučená bezmoc pak pro žalobkyni představovala značné omezení a riziko dalšího zneužívání. Potíže psychosomatického charakteru související s neventilovaným traumatem trvaly od března do konce května 2018, tj. 2-3 měsíce. Potíže související s disociací a naučenou bezmocí trvaly alespoň od července 2018 do března 2019, tj. alespoň 8 měsíců. Dle soudní znalkyně je pak ublížení na zdraví trvalé, tj. znesnadnění obvyklého způsobu života žalobkyně trvalo podstatně déle než 3 týdny požadované § 24 odst. 2 zákona o obětech. Jde-li o požadavek, že ublížení na zdraví vyžaduje lékařské ošetření, není dle literatury a judikatury důležité, jestli k lékařskému ošetření skutečně došlo, ale zda u dané poruchy pravidelně k takovému ošetření dochází. Osobám s disociativními poruchami a syndromem CAN je lékařská péče standardně poskytována a v daném případě byla také doporučena znalci. To, že újma způsobená žalobkyni naplňuje charakteristiky ublížení na zdraví, vyplývá také ze skutečnosti, že syndromy týrání včetně pohlavního zneužívání jsou zahrnuty v Mezinárodní klasifikaci nemocí (T74, resp. T74.2). Újma vzniklá žalobkyni tak naplnila požadavky dle § 24 odst. 1 písm. a) a odst. 2 zákona o obětech trestných činů. Žalovaný postupoval nezákonně, když napadené rozhodnutí založil na tom, že žalobkyni nebylo ublíženo na zdraví, a nepřezkoumatelně, když se nevypořádal s informacemi o poruše zdraví žalobkyně.
7. V *třetí žalobní námitce* žalobkyně namítla nesprávné a nedostatečné zhodnocení těžké újmy na svém zdraví. Žalobkyně má za to, že závažnost způsobené újmy je explicitně vyjádřena na řadě míst trestního spisu. Dle znaleckého posudku lze stav žalobkyně hodnotit jako ublížení na zdraví, trvalé a závažné. Dle rozsudku odvolacího trestního soudu je zřejmé, že úmyslnými jednáními pachatele byla nejen ohrožena osobnost žalobkyně, ale vážně narušena i její tělesná integrita, újmu utrpěla v nejintimnější oblasti své osobnosti s tím, že

Shodu s prvopisem potvrzuje V. B.

pachatel opakovaně zasáhl do její intimní sféry v období jejího útlého dětství. Taková jednání by za závažnou újmu na důstojnosti a vážnosti ve společnosti pociťovala zpravidla každá fyzická osoba nacházející se na místě a v postavení žalobkyně. Intenzita útoku je reflektována rovněž v uvedeném rozsudku, podle něhož se v dané věci nepochybně jednalo o opakované zásahy do osobnostních práv žalobkyně. Újma žalobkyně pak odpovídá mučivým útrapám dle § 24 odst. 3 písm. h) zákona o obětech a současně poruše zdraví trvající nejméně po dobu 6 týdnů dle § 24 odst. 3 písm. i) zákona o obětech. Je nepochybné, že trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti jsou již ze své podstaty spojeny s intenzivní a dlouhodobou psychickou (popř. fyzickou, resp. psychosomatickou) bolestí. Již ze základní charakteristiky syndromu týrání (resp. týrání a zneužívání) jsou zřejmé útrapy oběti; z podstaty disociace je pak zřejmé, že žalobkyně byla vystavena takové intenzitě útrap, že je nebyla schopna zvládat, přičemž její psychika reagovala odštěpením traumatické zkušenosti.

8. Ve *čtvrté žalobní námitce* žalobkyně namítla nezohlednění důkazů z trestního spisu, neboť ze zpráv Dětského krizového centra a svědecké výpovědi je zřejmý rozsah omezení obvyklého způsobu života žalobkyně. Žalovaný tyto prameny odmítl přijmout jako způsobilé důkazy, neboť dle § 31 odst. 3 zákona o obětech je nutno újmu na zdraví prokázat lékařskými zprávami. Dle žalobkyně závěr o nepřipuštění těchto důkazů není správný, neboť účelem daného ustanovení je zajištění odborného zhodnocení újmy na zdraví. Lékaři přitom nejsou jedinými odborníky na lidské zdraví, což je zřejmé i ze zákona č. 96/2004 Sb., o nelékařských zdravotnických povoláních. Například psychologové nebo fyzioterapeuti jsou v oblasti svých specializací stejně nebo ještě lépe kvalifikováni posoudit újmu na zdraví než lékaři. Dle žalobkyně je tedy na místě vykládat § 31 odst. 3 zákona o obětech trestných činů takovým způsobem, že žadatel může prokázat újmu na zdraví zprávami lékařů nebo jiných odborníků. V daném případě byla navíc vzniklá újma na zdraví konstatována soudní znalkyní – lékařkou (psychiatrickou). Protože znalecký posudek nepojednával o újmě na zdraví komplexním způsobem (to ani nemůže, protože má pouze zodpovídat otázky spadající do odbornosti znalce), bylo na místě závěry o vzniklé újmě vyvodit z kombinace dalších důkazů. Skutečnost, že zákon ukládá k žádosti přiložit lékařskou zprávu, nezbavuje žalovaného povinnosti dle § 50 odst. 4 správního řádu, a to vše s ohledem na zásadu v pochybnostech ve prospěch oběti (*in dubio pro victimae*). Pokud by se prosadila interpretace § 31 odst. 3 zákona o obětech, dle níž není možné prokázat újmu na zdraví jiným způsobem než lékařskými zprávami, musel by žalovaný v souladu se zásadou materiální pravdy vyzvat žalobkyni k doložení lékařské zprávy nebo si vyjádření lékařů sám opatřit. Žalovaný postupoval protiprávně, jestli se dovolává úzké interpretace § 31 odst. 3 zákona o obětech.
9. V *páté žalobní námitce* žalobkyně obhajovala příčinnou souvislost mezi jednáním pachatele a psychickým stavem žalobkyně, neboť ve znaleckém posudku je uvedeno, že bude-li prokázáno sexuální zneužití žalobkyně, pak se [ublížení na zdraví] podílí na psychickém stavu žalobkyně mírou podstatnou. Protože sexuální zneužití žalobkyně prokázáno bylo, je dána příčinná souvislost mezi sexuálním zneužitím a újmou žalobkyně. Tento závěr podporuje i rozsudek odvolacího trestního soudu, který odmítl argumentaci prvostupňového trestního soudu o podílu matky žalobkyně na způsobené újmě.
10. V *šesté žalobní námitce* žalobkyně namítla nepřijatelný formalismus žalovaného a nerespektování účelu zákona, tj. že nepochybně by pro žalovaného bylo snazší, kdyby soudní znalci podrobně rozepsali projevy poruchy na zdraví žalobkyně a kdyby soud

Shodu s prvopisem potvrzuje V. B.

zahrnul do výroku svého rozhodnutí ublížení na zdraví nebo těžkou újmu na zdraví žalobkyně. Absence ideálních podkladů však nemohla žalovaného zbavit povinnosti zjistit skutečný stav. Při výkladu ustanovení o podmínkách vzniku nároku na peněžitou pomoc byl žalovaný povinen postupovat v souladu se smyslem a účelem zákona o obětech. Primárním účelem peněžité pomoci je překlenutí zhoršené sociální situace způsobené obětí trestným činem. Zároveň však lze dovodit také sekundární účel peněžité pomoci, jímž je reparační újmy, která byla oběti trestným činem způsobena. To dle Nejvyššího správního soudu vyplývá i z obecného účelu zákona, kterým je mj. zlepšení postavení osob poškozených trestným činem při uplatňování nároku na náhradu škody či nemajetkové újmy. Postup žalovaného představoval přepjatý formalismus, když nezohlednil všechny relevantní skutečnosti, které při řízení vyšly najevo, zvláštní postavení oběti, nezbytnost specifického přístupu k ní a povinnost zohlednit faktický stav v souladu se zásadou materiální pravdy.

11. Žalobkyně navrhl, aby soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil žalovanému k dalšímu řízení.

IV. Vyjádření žalovaného k žalobě

12. Žalovaný ve vyjádření k žalobě uvedl, že jestliže soud ke kvalifikaci zahrnující způsobení těžké újmy nedospěl, pak způsobena nebyla. Orgány činné v trestním řízení v praxi nejčastěji rozsahu újmy nevěnují takovou pozornost, když je evidentní, že věc nemůže skončit jinak než odložením. Ani v případě, že by snad orgány činné v trestním řízení tuto kvalifikaci záměrně přehlížely, nelze prolomit vázanost správního orgánu pravomocným závěrem soudu. Pokud by správní orgán měl posuzovat otázku naplnění těžké újmy na zdraví, byť o ní *a contrario* bylo rozhodnuto soudem, stal by se, byť v omezeném rozsahu, *de facto* dalším přezkumným orgánem v trestním řízení. Postup žalovaného, který s ohledem na právní kvalifikaci trestného činu spáchaného na žalobkyni konstatoval, že mu zákon zapovídá dojít k závěru, že by jí byla způsobena těžká újma na zdraví, resp. tuto otázku vůbec zkoumat, tak nemohl být nesprávný. Ani žalobkyní namítané „*nesprávné a nedostatečné zhodnocení těžké újmy na zdraví*“ není přiléhavé, neboť tuto otázku žalovaný po věcné stránce vůbec nezkoumal a zkoumat nemohl.
13. Dle žalovaného žaloba ve skutečnosti spočívá na otázce, zda je možné k důkazu přijmout zprávy, které nelze považovat za lékařské. Zákon vyžaduje lékařskou zprávu, a proto je žalovaný toho názoru, že jiné než lékařské zprávy nejsou pro účely prokázání újmy na zdraví přípustné. Ani implicitní tvrzení žalobkyně, že nebyla vyzvána k doplnění žádosti o lékařské zprávy, není zcela přiléhavé, neboť k doplnění žádosti žalobkyně vyzvána byla, a to výzvou ze dne 24. 10. 2019. Žalovaný připustil, že ve výzvě chybělo poučení o způsobilých důkazních prostředcích, nicméně žalovaný má za to, že tato absence nemůže mít vliv na věcnou správnost jeho postupu, zejména pak když žalobkyně byla zastoupena advokátem.
14. Co do narušené příčinné souvislosti jednání pachatele a duševního stavu žalobkyně má žalovaný za to, že žalobkyně vytrhla některé části ze zbytku znaleckého posudku a interpretuje je tak, aby to odpovídalo jejímu náhledu na žalobu. Žalobkyně uvedla, že dle znaleckého posudku „*pokud bude prokázáno sexuální zneužití L., pak se podílí na psychickém stavu L. mírou podstatnou*“, načež ze skutečnosti, že jednání pachatele prokázáno bylo, dovozuje přímou a výlučnou příčinnou souvislost mezi jednáním pachatele a duševním stavem žadatelky. Dle žalovaného uvedené ze závěru znalců nevyplývá. Jednání pachatele

prokázáno bylo, a tedy se na psychickém stavu žalobkyně podílelo mírou podstatnou, avšak nebylo jedinou příčinou a nelze konstatovat, zda bylo příčinou rozhodující.

15. Rovněž vyjádření žalobkyně o tom, že odvolací trestní soud „odmítl podíl matky na způsobené újmě“, není zcela přiléhavé, neboť dle znaleckého posudku „je obtížné posoudit následky na psychice způsobené možným sexuálníím zneužíváním strýcem žadatelky a problematickým výchovným prostředím“, když chování a projevy žadatelky lze vysvětlit chyběním bezpečné osoby, disociací a psychologickými obrannými mechanismy odštěpení traumatických zážitků.
16. Trestní soud ani žalovaný tedy nevychází z toho, že by se na psychickém stavu žalobkyně aktivně podílela její matka, kterýžto názor by trestní soud mohl v rámci trestního řízení odmítnout, nýbrž konstatoval, že jestliže nebyli ani soudní znalci schopni odlišit, jaká újma vznikla v souvislosti s jednáním pachatele a jaká v souvislosti s „problematickým výchovným prostředím“, nebylo po dokazování možné toto odlišit ani ve správním řízení, a ani případné doplnění dokazování by nebylo s to přinést dalších poznatků – odbornější důkaz než formu znaleckého vyjádření by žalovaný nebyl schopen opatřit.
17. Žalovaný uvedl, že jakkoliv je z lidského pohledu na místě určitý „soucit“ se žalobkyní, čistý soucit není právním důvodem k ohýbání zákona. Žalovaný tedy označil žalobu za nedůvodnou.

V. Posouzení věci Městským soudem v Praze

18. Městský soud v Praze přezkoumal napadené rozhodnutí, jakož i řízení, které předcházelo jeho vydání, podle § 65 a násl. zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního (dále jen s.ř.s.) v mezích žalobních bodů.
19. Žaloba je důvodná.
20. Soud vyšel z následující právní úpravy:
21. Podle § 24 odst. 1 písm. a) zákona o obětech trestných činů má na peněžitou pomoc právo oběť, již bylo v důsledku trestného činu ublíženo na zdraví.
22. Podle § 24 odst. 1 písm. b) zákona o obětech trestných činů má na peněžitou pomoc právo oběť, již byla v důsledku trestného činu způsobena těžká újma na zdraví.
23. Podle § 24 odst. 2 zákona o obětech trestných činů se ublížením na zdraví rozumí takový stav záležející v poruše zdraví nebo jiném onemocnění, který porušením normálních tělesných nebo duševních funkcí znesnadňuje nejméně po dobu tří týdnů obvyklý způsob života oběti a který vyžaduje lékařského ošetření.
24. Podle § 24 odst. 3 zákona o obětech trestných činů se těžkou újmou na zdraví pro účely zákona o obětech rozumí jen vážná porucha zdraví nebo jiné vážné onemocnění. Za těchto podmínek je dle písm. i) téhož ustanovení těžkou újmou na zdraví porucha zdraví trvající nejméně po dobu 6 týdnů. Za těchto podmínek je dle písm. d) téhož ustanovení těžkou újmou na zdraví poškození důležitého orgánu. Za těchto podmínek je těžkou újmou na zdraví porucha zdraví podle § 24 odst. 3 písm. a) až i) zákona o obětech.
25. Podle § 26 odst. 1 zákona o obětech trestných činů peněžitá pomoc se poskytne, jestliže pachatel trestného činu, kterým byla způsobena škoda na zdraví nebo nemajetková újma, byl uznán vinným nebo zproštěn obžaloby pro nepříčetnost.

Shodu s prvopisem potvrzuje V. B.

26. Podle § 31 odst. 3 zákona o obětech trestných činů žadatel o poskytnutí peněžité pomoci podle § 28 odst. 1 písm. a) a b) je povinen k žádosti přiložit lékařskou zprávu prokazující vzniklou škodu na zdraví.
27. Podle § 57 odst. 1 písm. c) správního řádu si správní orgán nemůže učinit úsudek o tom, zda byl spáchán trestný čin, přestupek nebo jiný správní delikt a kdo za něj odpovídá.
28. Podle § 4 odst. 2 správního řádu správní orgán v souvislosti se svým úkonem poskytne dotčené osobě přiměřené poučení o jejích právech a povinnostech, je-li to vzhledem k povaze úkonu a osobním poměrům dotčené osoby potřebné.
29. Soud v souladu s judikaturou právních soudů v obdobných případech (např. v rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 9. 4. 2020, č. j. 3 A 11/2017-36) uvádí, že zákon o obětech trestných činů je nutno vykládat dle smyslu a účelu této právní úpravy. Ty jsou vyjádřeny zejména v důvodové zprávě k návrhu zákona o obětech trestných činů, projednanému v Poslanecké sněmovně jako sněmovní tisk č. 617/0. V této důvodové zprávě zákonodárce k pohnutkám, které jej vedly k přijetí komplexní právní úpravy, upravující práva obětí trestných činů, jak jsou definovány v § 2 odst. 2 zákona, uvedl: *„Až teprve novější právní úpravy jsou ovlivňovány trendem posilování práv obětí, což souvisí právě s poznatky viktimologickými, a také s postupným rozšiřováním účelu trestního řízení (srov. § 1 tr. řádu, § 3 odst. 7 zákona o soudnictví ve věcech mládeže), a potažmo i s koncepcí restorativní justice. Celosvětový trend posilování práv obětí je logickým důsledkem selhání státu v oblasti ochrany fyzických osob před pachateli trestných činů. Oběti je třeba věnovat péči a tím zmírnit dopad trestného činu na její osobnost a kompenzovat újmu tím vzniklou. Oběť by se tak vedle jejího procesního postavení měla stát subjektem zvláštní péče ze strany státu. (...) Mluví-li se o oběti, zdůrazňuje se fakt, že v důsledku trestného činu (činu jinak trestného) vznikla fyzické osobě újma, a proto by trestným činem postižená osoba měla mít taková práva, která zajistí, že s ní bude zacházeno s ohledem na způsobenou újmu, ze strany státu jí bude nabídnuta a popř. poskytnuta určitá péče, a alespoň v některých případech jí bude újma kompenzována. Proto může (a zpravidla bude) mít oběť i postavení poškozeného v trestním řízení.“*
30. Ke smyslu a účelu zákona se již opakovaně vyjádřil i Nejvyšší správní soud, který v rozsudku ze dne 25. 10. 2018, č. j. 2 As 297/2017-26, konstatoval, že *„zákon o obětech trestných činů byl přijat s cílem zlepšit postavení obětí, zejména tak, aby s nimi bylo zacházeno s respektem k jejich osobnosti, citlivě s ohledem na situace, v jakých se (nikoliv vlastní vinou) nachází, a způsobem, který jim nepřivodí další újmu. Spolu s tím byl též zdůrazněn aspekt, aby byla obětem trestných činů poskytnuta pomoc, a to včetně pomoci peněžní (viz důvodová zpráva k zákonu o obětech trestných činů). Co se pak týče základních principů, na nichž je poskytování peněžité pomoci vystavěno, platí, že primárním účelem peněžité pomoci je překlenutí zhoršené sociální situace způsobené obětí trestným činem, jak uvádí § 25 zákona o obětech trestných činů. Zároveň však lze dovodit také sekundární účel peněžité pomoci, jímž je (byť částečná) reparace újmy, která byla oběti trestným činem způsobena (viz Gřivna, T., Šámal, P., Válková, H. a kol.: Zákon o obětech trestných činů. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014). Uvedené lze dovodit též z obecného účelu tohoto zákona, kterým je (mimo jiné) zlepšení postavení osob poškozených trestným činem při uplatňování nároku na náhradu škody či nemajetkové újmy.“* K tomu následně Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 29. 1. 2019, č. j. 9 As 423/2018-29, doplnil, že žalovaný *„je při svém rozhodování vázán zásadou v pochybnostech ve prospěch oběti (in dubio pro victimae), neboť smyslem zákona je zmírnit dopady spáchaného trestného činu na život obětí a naplnit celosvětový trend posilování práv obětí zmíněný i v důvodové zprávě k zákonu. Navíc celý zákon o obětech trestných činů je koncipován tak, aby se postavení*

obětí trestných činů zlepšilo. Tyto výchozí principy subsidiarity, reparaace a rozhodování ve prospěch obětí musí stěžovatel ve svém rozhodování ctít a dodržovat.“

31. Předně soud nemůže souhlasit se závěrem žalovaného, že je v otázce toho, zda bylo žalobkyni v souvislosti s trestným činem způsobeno těžké ublížení na zdraví, vázán jedně a toliko pravomocným rozhodnutím orgánu činného v trestním řízení. Žalovaný si ve smyslu § 57 odst. 1 písm. c) správního řádu nemůže učinit úsudek pouze o tom, zda byl trestný čin spáchán a kdo za něj odpovídá. Závazný je tak pro něj výrok rozsudku, tedy skutkové okolnosti, které jsou popsány v jeho skutkové větě, včetně otázky vzniku škody (tj. jaký následek tímto skutkem poškozenému vznikl) a příčinné souvislosti mezi protiprávním jednáním a škodou za předpokladu, že způsobení škody je znakem skutkové podstaty trestného činu, nikoli odůvodnění rozsudku (srov. nález ÚS ze dne 8. 3. 2012, sp. zn. I. ÚS 1424/09 a rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 7. 2014, sp. zn. 32 Cdo 685/2013). Pokud tedy trestní soud uznal odsouzeného vinným ze zvlášť závažného zločinu znásilnění dle § 185 odst. 1, 2 písm. a), odst. 3 písm. a) trestního zákoníku, aniž by ve skutkové větě popsal, že žalobkyni byla způsobena taková porucha zdraví, která naplňovala znaky těžkého ublížení na zdraví, měl si žalovaný učinit o této okolnosti skutkový závěr sám.
32. Žalovaný v napadeném rozhodnutí došel k závěru, že z dokazování nevyplývá, že by žalobkyni byla v souvislosti s trestnými činy způsobena těžká újma na zdraví ve smyslu ve smyslu § 24 odst. 3 zákona o obětech, ani že by jí bylo ublíženo na zdraví ve smyslu § 24 odst. 2 zákona o obětech. Tento závěr žalovaný založil zejména na tom, že měl, co se týče relevantních lékařských zpráv, k dispozici pouze znalecké posudky znalců z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie, a tyto dle jeho názoru neprokázaly konkrétní způsob, intenzitu či délku znesnadnění obvyklého způsobu života žalobkyně.
33. Soud oproti žalovanému dospěl k závěru, že znalecký posudek měl relevanci k tomu, aby si žalovaný učinil úsudek o tom, zda k ublížení na zdraví či k těžké újmě na zdraví na straně žalobkyně došlo, či nikoli. V souzené věci soud musí přisvědčit žalobkyni v tom, že ze znaleckého posouzení psychických funkcí žalobkyně (Znaleckého posudku o duševním zdraví poškozené), jakož i z trestních rozsudků (rozsudek Vrchního soudu v Praze sp. zn. 10 To 46, str. 7) a v neposlední řadě i ze zpráv Dětského krizového centra vyplývá, že žalovanému měly minimálně vzniknout pochybnosti o ublížení na zdraví ve smyslu § 24 zákona o obětech trestných činů, majícím za následek porušení normálních tělesných nebo duševních funkcí narušující obvyklý způsob života oběti, a proto bylo na místě vyzvat žalobkyni k doplnění žádosti z hlediska tvrzeného omezení na obvyklém způsobu života a poučit ji o případných následcích neuposlechnutí výzvy. Jedině tím způsobem by bylo možné naplnit obecnou zásadu správního řízení spočívající v přiměřenosti poučení o právech a povinnostech dotčené osoby ve smyslu § 4 odst. 2 správního řádu.
34. To žalovaný učinil výzvou ze dne 24. 10. 2019, kterou byla žalobkyně vyzvána k následujícímu sdělení: „S ohledem na výsledky dokazování a na požadavky § 24 odst. 2, případně odst. 3 zákona o obětech trestných činů Vás vyzývám ke sdělení, jakým způsobem byla žadatelka omezena na obvyklém způsobu života, jakož i k označení konkrétních listinných podkladů, kterými budou Vaše tvrzení prokázána.“ Ve výzvě však chybělo poučení o způsobilých důkazních prostředcích, což žalovaný sám připustil ve vyjádření k žalobě, avšak s tím, že tento nedostatek nemohl mít vliv na věcnou správnost jeho postupu, zejména pak když žalobkyně byla zastoupena advokátem.

35. Žalobkyně na výzvu reagovala doplněním žádosti ze dne 7. 11. 2019, v němž uvedla, že má za to, že informace ohledně jejího omezení na obvyklém způsobu života jsou obsaženy v trestním spise, přičemž na něj odkázala a krátce shrnula hlavní body jeho obsahu obdobně jako následně v podané správní žalobě.
36. Soud shledal, že předmětná výzva žalovaného ze dne 24. 10. 2019 neobsahuje dostatečné poučení o způsobilých důkazních prostředcích. Tato absence poučení přitom dle soudu měla vliv na věcnou správnost následného postupu žalovaného. Předmětná výzva nepředstavuje dostatečné poučení žalobkyně o nutnosti doplnění žádosti v určitém potřebném směru a žalobkyně zejména nebyla poučena o následcích nedoložení konkrétních podkladů v přiměřené lhůtě.
37. Nelze mít za to, že žalovaný poskytl žalobkyni dostatečný návod a prostor k odstranění vad její žádosti. Bez takového poučení žalovaný nemohl uzavřít, že žalobkyně neprokázala, že by měla právo na peněžitou pomoc. Povaha věci pak nanejvýš podtrhovala, že takové poučení ze strany žalovaného bylo dle § 4 odst. 2 správního řádu vzhledem k povaze úkonu (výzvy), jeho významu a osobním poměrům dotčené osoby potřebné.
38. Na tomto závěru pak nemůže nic změnit ani skutečnost, že žalobkyně byla zastoupena advokátem, jelikož správní řád nerozlišuje rozsah poučení pro nezastoupené a zastoupené účastníky. Při posouzení, zda je žalovaný povinen účastníka, resp. žadatele poučit, musí vycházet z kritéria potřeby takového poučení (viz rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 9. 4. 2020, č. j. 3 A 11/2017-36). Pokud toto žalovaný přehlížel a vydal rozhodnutí, v němž jí nevyhověl, lze toto rozhodnutí označit za překvapivé a vydané v rozporu se zásadami správního řízení a se zásadou, na níž zákon o obětech trestných činů stojí a které soud již výše zdůraznil, zejména se zásadou v pochybnostech ve prospěch oběti (*in dubio pro victimae*).
39. K obdobným otázkám poučení oběti a náležitého zjištění stavu věci lékařskou zprávou se vyjádřil Nejvyšší správní soud již v rozsudku č. j. 10As 260/2017, Městský soud v Praze v rozsudku č. j. 9A 44/2020-26. Jde o povinný důkaz, který by měl odstranit pochybnosti či nejasnosti, které u žalovaného vznikly a objektivně posoudit otázku psychické újmy jako způsobu poruchy zdraví, který ve smyslu zákona o obětech trestných činů lze pod vymezení ublížení na zdraví zařadit. Není totiž pochyb v tom, že jím je takový stav v poruše zdraví, který porušením normálních duševních funkcí znesnadňuje nejméně po dobu 3 týdnů obvyklý způsob života oběti a který vyžaduje lékařské ošetření.
40. Na základě uvedeného Městský soud shledal důvodnými žalobní námitky, které se týkají nedostatečného skutkového a právního posouzení věci z hlediska prokázání předpokladu pro poskytnutí peněžité pomoci žalobkyni jako oběti trestné činnosti. Soud poukazuje na obecnou zásadu správního řízení spočívající v přiměřenosti poučení o právech a povinnostech dotčené osoby ve smyslu § 4 odst. 2 správního řádu (srov. rozsudky Nejvyššího správního soudu č. j. 2As 99/2010-67 a č. j. 1As 4/2009-53). Současně soud v této souvislosti vyzdvihuje, že by žalovaný měl být spíše veden zásadou *in dubio pro victimae*, neboť pomoc obětem trestných činů vychází z předpokladu, že to byl právě stát, který selhal ve svém úkolu předcházet trestné činnosti, a proto nastupuje jeho povinnost zmírnit dopady spáchaného trestného činu do života obětí. Ostatně, jak již bylo řečeno, celý zákon o obětech byl koncipován tak, aby se postavení obětí trestných činů zlepšilo a aby byly respektovány zásadní dopady trestného činu do jejich života. Tento výchozí

princip musí žalovaný ve svém rozhodování ctít a dodržovat (srov. rozsudek Městského soudu v Praze č. j. 9A 5/2015-61).

VI. Závěr a náklady řízení

41. Na základě shora uvedených skutečností soud podle § 78 odst. 1, 4 s. ř. s. zrušil napadené rozhodnutí pro nezákonnost, spočívající v nedostatku skutkového a právního posouzení, které by transparentně a srozumitelně vycházelo z relevantních podkladů a judikatury v dané oblasti, a věc vrátil žalovanému k dalšímu řízení. Soud ve věci rozhodoval bez nařízení ústního jednání v souladu s § 51 odst. 1 s. ř. s.
42. Výrok o nákladech řízení je dán § 60 odst. 1 s.ř.s. Žalobkyně měla ve věci úspěch, soud jí proto přiznal náhradu nákladů řízení. Náklady řízení tvoří náklady právního zastoupení, a to za 2 úkony právní služby (převzetí zastoupení a podání žaloby) po 3.100 Kč a 2x paušál 300 Kč dle § 7 a § 9 odst. 4 písm. d) vyhlášky č. 177/1996 Sb. a § 13 odst. 3 cit. vyhlášky s připočtením částky DPH ve výši 1 428 Kč odpovídající dani z přidané hodnoty z částky 6 800 Kč, kterou je advokát povinen z odměny za zastupování a z náhrad odvést podle zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty (§ 57 odst. 2 s. ř. s.). Žalobkyně byla osvobozena od soudních poplatků. Celková výše nákladů, které žalobci v tomto řízení vznikly, činí tedy 8.228 Kč.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud. Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno. V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie. Soudní poplatek za kasační stížnost vybírá Nejvyšší správní soud.

Praha 27. února 2023

JUDr. Naděžda Řeháková v. r.
předsedkyně senátu